

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת בהר - בחוקותי

אתה מיוחד!

גיליון מס' 143

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת בהר - בחוקותי

אתה מיוחד!

ג'ון וילסון היה נער נמרץ ומלא שמחת חיים, עד שהאסון התרחש. הוריו תלו בו תקוות רבות ועודדו אותו להצליח בלימודים. גם הוא מצידו השקיע רבות בלימודים, והוא אכן נמנה על המצטיינים בתיכון 'סקרבורו' שבו למד. ג'ון היה בעל תכונות אציליות. הוא נהג לעודד את התלמידים החלשים בכיתה, והאיר פנים גם לילדים דחויים חברתית או כאלו שגדלו בבתים הרוסים. הוא תמיד היה אומר להם: 'אל תקבעו שאין לכם מזל בחיים! ההחלטה אם תצליחו בחיים או לא, תלויה רק במעשיכם ולא באיזה מזל עיזור'. הכול היה טוב ויפה עד ליום גשום אחד שבו השתתף ג'ון בשיעור כימיה במעבדת בית הספר. המורה הסביר לתלמידים את כל שלבי הניסוי שאותו הם היו אמורים לבצע - ניסוי המוכיח שחימום מים מייצר בועות חמצן על פני שטח המים. כל תלמיד קיבל מבער שבאמצעותו היה צריך לחמם מיכל מלא מים. יום קודם לכן עמל עוזר המעבדה על הצלחת הניסוי, ולשם כך הכין מים מזוקקים ומילא אותם בבקבוקי זכוכית כמספר תלמידי הכיתה. אלא שבכלי של ג'ון לא היו מים. עוזר המעבדה טעה והחליף בין אחד מבקבוקי המים לבקבוק שהכיל נוזל דליק ביותר. ברגע שג'ון הפעיל את המבער אירע פיצוץ עז, כלי הזכוכית שבמעבדה התנפצו והשברים התעופפו לכל עבר. תלמידים רבים נפצעו בתאונה, אבל ג'ון נפצע בצורה הקשה ביותר ואיבד את מאור עיניו. תהליך השיקום של ג'ון היה ארוך, וחבריו היו מגיעים אליו לביקורים תכופים בבית החולים כדי לעודד את רוחו. יום אחד שמע ג'ון אחד מחבריו אומר לרעהו: 'איזה מזל

רע נפל על ג'ון, הוא הפסיד את כל עתידו... ג'ון קרא לחבר ושאל אותנו: 'אמור לי, האם מפריע לך שאיך מסוגל לעוף? נראה לי שאתה מסתדר לא רע... ועכשיו חשוב רגע נוסף: אם לכל האנושות הייתה אפשרות לעוף ורק לך התכונה הזו הייתה חסרה, היית חש בוודאי שאירע לך אסון גדול, למרות שבמציאות זה לא כל כך נורא... 'תראה', המשיך ג'ון, 'חוסר היכולת לראות הוא בסך הכול מטרד שאני מתכוון להתגבר עליו. אני לא יכול גם לראות גלי אינפרה אדום שכל דבורה הכי פשוטה מסוגלת לראות, וזה לא מפריע לי בכלל. כך שגם העיוורון לא יחסל את תכניותיי לחיים'. ג'ון היה מסוג האנשים שלא רק מדברים, אלא גם עושים. מיד עם צאתו מבית החולים הוא למד כתב ברייל, והחל ללמוד בקולג' וורצ'סטר לעיוורים. במקביל הוא למד נגינה ושחייה, והתגלה כנואם מעולה שידע לסחוף את הקהל. לאחר שסיים את לימודיו בהצטיינות, התקבל ג'ון ללימודי משפטים באוניברסיטת אוקספורד היוקרתי, וגם שם בלט לטובה בקרב הסטודנטים. לאחר שהחל לעבוד ב'מכון הלאומי לעיוורים' התברר לו שבמספר מדינות באפריקה יש אחוז גבוה של עיוורים, והוא החליט לנסוע ולברר את הסיבה למגיפה. הוא ערך סיורים לאורכן ולרוחבן של מדינות אלו, והסתבר לו שהעיוורון נובע ממחלות זיהומיות המועברות כתוצאה מחוסר היגיינה ועקיצות יתושים הנפוצים באותם אזורים. ג'ון לא התמהמה ודאג לגייס כמות גדולה של חיסונים נגד המחלות הללו. תוך שנים אחדות הוא בנה מערך ענק של חיסונים לילדים בשבע מדינות אפריקניות, ובכך הציל את מאור עיניהם של מאות אלפי ילדים. ג'ון לא הסתפק בכך. הוא גייס רופאים לביצוע 3 מיליון ניתוחי קטרקט, וטיפל בעוד 12 מיליון אנשים שעמדו על סף עיוורון. בנוסף לכך פעל לחלוקת 100 מיליון מנות של ויטמין A שמחסור בו גורם

לעיוורון. פעולותיו של ג'ון וילסון הצילו את ראייתם של עשרות מיליוני אנשים ברחבי העולם! ג'ון ורעייתו הקימו את ארגון 'אימפקט' העולמי המסייע במניעת מחלות הגורמות נכויות שונות בכל רחבי העולם. כאשר ג'ון וילסון קיבל את 'פרס האנושות העולמי' הוא הכריז מול כל הנוכחים את הכלל שהדריך וניווט אותו כל חייו: 'חינו לא צריכים להיות מוכתבים על ידי המאורעות שקורים לנו, אלא על ידי מה שאנו יכולים להפיק ממאורעות אלו'.

*

לכל אדם יש ייעוד ושליחות מיוחדת שעבורה הוא נשלח לעולם הזה. לכל אדם ניתנו הכלים, הכישורים והיכולות לבצע את משימת חייו. מי שזוכר זאת ושם תובנה זו לנגד עיניו, יצליח להפיק את המקסימום מכל מה שקורה לו בחיים. אדם כזה לא ייפול לזרועות הייאוש, אלא יהפוך את חייו לשירה אחת גדולה של עשייה והצלחה.

*

בפרשת השבוע (בחוקותי), נכתבה פרשת "ערכין". מהי פרשת ערכין? כאשר אדם נודר לתרום לבית המקדש דמי ערך של חפץ מסוים, הוא מחויב לקיים את נדרו. לכן, כשאדם אומר "ערך חפץ זה עלי", עליו להביא לבית המקדש את דמי ערך החפץ. כשאדם אומר "ערכי עלי", או "ערך פלוני עלי", כלומר, הוא רוצה לתרום לבית המקדש את הערך של עצמו או של חברו. כיצד ניתן להעריך אדם? האם לאדם יש מחיר? בכך עוסקת פרשת ערכין. פרשת ערכין מופיעה מיד אחרי פרשת הקללות העלולות לבוא על עם ישראל באם הם לא ילכו חלילה בחוקות התורה. לאחר פרשת ערכין, מופיעה פרשת תמורה - לאחר שאדם הקדיש בהמה לקרבן, אסור לו להמיר או להחליף את הקרבן בבהמה אחרת, אפילו אם הבהמה השנייה טובה יותר מהראשונה: "לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב, ואם המר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא הוא תמורתו

יהיה קודש". וגם לגבי מעשר בהמה כתוב: "לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל". ה"כלי יקר" מסביר את הקשר בין פרשת הקללות לפרשת ערכין: "סמך פרשה זו לקללות לומר, שישראל נודרים בעת צרה כיעקב שהיה נודר בעת צרה ליתן מעשר מכל. אבל לא כיעקב מכל וכל, כי יעקב, גם אחר שעברה הצרה לא סר מן הדרך הטוב, אבל לדורות זה דרכם... שנודרים בעת צרה ובעבור סופה צרה וצוקה, הם מתחרטים ושבים לסורם". כאשר אדם נמצא בעת צרה, מטבע הדברים הוא נודר לתת צדקות והוא מנסה להתקרב יותר לה', אולם פעמים רבות הוא שוכח מהבטחותיו כאשר הסכנה חולפת לה. סמיכות שתי הפרשות – קללות וערכין, מהווה תוכחה מרומזת לעניין זה, והיא מעבירה מסר לאדם להתחזק בענייני צדקות ולהתקרב להשם גם כאשר מצבו טוב וחיינו מתנהלים על מי מנוחות. **ויש הסבר נוסף:** בעלי המחשבה כותבים ששלושת הנושאים הללו – קללות, ערכין ותמורה, קשורים זה לזה ומלמדים את האדם מוסר השכל חשוב. הקללות המובאות בפרשה, שלצערנו חלקן התממשו במהלך ההיסטוריה, עלולות לייאש את האדם ולגרם לו לחשוב – מה אני שווה? האם בכלל יש לי ערך כלשהו? האם אני מסוגל למנוע את הקללות מלבוא? ובאופן כללי, כל ספר ויקרא עוסק בקרבנות, בבית מקדש, בקדושה, בהשראת שכינה וכדומה, כל הנושאים הללו עלולים לגרום לאדם לחשוב מחשבות על היותו קטן וחסר משמעות. לכן, פרשת ערכין באה לאחר פרשת הקללות, לאחר שעם ישראל "נבהל", והיא אומרת: אל תחשבו שאתם לא חשובים בעיני הבורא, אתם חשובים בעינינו מאוד! **כל יחיד ויחיד הינו בעל ערך ייחודי ועליו לזכור זאת.** גם אם עם ישראל שרוי בצרה, כל יהודי הינו בעל ערך, וגם אדם יחיד מסוגל על ידי מעשיו הטובים לגרום שוב להשראת השכינה בארץ. התורה מחזקת את התובנה

הזאת על ידי מצוות מעשר בהמה המופיעה בסמוך לפרשת ערכין:
"וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט, העשירי יהיה
קודש לה". רש"י מביא את דברי חז"ל: "כשבא לעשרן, מוציאן
בפתח זה אחר זה, והעשירי מכה בשבט צבועה בסיקרא (מקל צבוע
באדום), להיות ניכר שהוא מעשר. כן עושה לטלאים ולעגלים של כל
שנה ושנה". וידועים דברי חז"ל, המדמים את המשפט בראש השנה
לאותו רועה המעביר את צאנו אחד אחד: "בראש השנה כל באי
עולם עוברים לפניו כבני מרון" (ראש השנה י"ח ע"א). כלומר, בני אדם עומדים
למשפט על מעשיהם בשנה שחלפה, אחד אחד כאותם כבשים.
הפיקוד והמסקר של כל באי עולם מול הקב"ה, נעשה ביחידות
ובפרוטרוט, בזה אחר זה, ואין התחמקות ואין מפלט באמצעות
כניסה דרך ערבוביא, שאחד יתלה את עצמו בחברו או יסתופף
בצילו של אחר. כל אחד ואחד נידון ונבדק לכשעצמו. ענין היחידות
נכון לא רק ביחס לדין בראש השנה, אלא גם ביחס ליום הדין הגדול
לעתיד לבוא – לאחר פטירת האדם ובגאולה העתידה. כשיבוא ה'
לשפוט את העולם, גם אז כל אחד ואחד יעמוד בפני עצמו, ולא
יעזור לאדם טענה שהוא שייך לקבוצה או לחבורה מסוימת. כל
ניסיון חיפוי וכיסוי של עוונות פרטיים על ידי תירוץ של התאגדות
לאנשים ונימוק ש"ככה כולם היו", "כך מקובל בחברה" וכדומה, לא
יצליח. חשוב להדגיש ולומר, שאין בכל האמור כדי לגרוע חלילה
ממעלת האחדות. כוח האחדות הוא אדיר. מצד אחד עלינו לדעת
מה רב כוחו של הציבור, אולם מצד שני על כל אדם לזכור את
ערכו האישי הייחודי, ואל לו "לנצל" את הציבור כדי לגרוע או
להסיר אחריות ממעשיו הפרטיים.
לאור האמור, נבין את משמעות איסור המרת הקרבן. ידוע,
שכשאדם מקריב קרבן, עליו לכוון כאילו הוא מקריב את עצמו.
איסור ההמרה שולל טעות מחשבתית בה אדם חושב לעצמו –

"לו הייתי נולד כמו פלוני", או "כמה חבל שאין לי את היכולות של אלמוני", "הלוואי שהייתי יכול להתחלף עם חברי" וכדומה. מחשבות זרות אלו מייאשות את האדם ומונעות ממנו לשפר את עצמו ולהתקדם. באה התורה ואומרת לאדם – אל לך לחשוב שעדיף לך להיות מישהו אחר, אל תחשוב לעצמך שאם היית מישהו אחר מצבך היה טוב יותר. לא! אל תמיר רע בטוב או טוב ברע. אתה יודע מה טוב ומה רע? הוא ותמורתו קודש הם. עולמו של כל אדם קודש הוא. על כל יחיד מוטלת אחריות למלא את עולמו האישי בקדושה, ועם כוחו האישי הוא מסוגל להשפיע על העולם.

(מעובד מתוך שיחה של הרב משה שיינפלד שליט"א)

*

כל יהודי – ייחודי!

כתב הרמח"ל: "ואמנם חילקה החכמה העליונה [חכמת ה'] את ענייני הנסיון האלה [מה שאדם צריך להתנסות בו בעולם הזה] בין אישי המין האנושי, כמו שגזרה בעומק עצתה היותו ראוי ונאות. ונמצא לכל איש ואיש מבני האדם חלק מיוחד בנסיון ובמלחמת היצר, והוא פקודתו [מה שמופקד עליו] ומשאו [ועבודתו] בעולם הזה" ("דרך ה'" ח"ב פרק ג'). כלומר, בממלכת ה' ישנם "חיילים" רבים, ולא מצפים מכל אחד מהם למלא את כל התפקידים בממלכה. למשל – אחד משרת בצבא המלך, אחד מייפה את הארמון, והאחר אחראי על גביית המיסים או על רווחת התושבים. באותו אופן, מבאר הרמח"ל, חילק ה' לכל אחד מאתנו תפקיד מסוים בממלכתו, שדווקא אותו מוטל על האדם למלא.

*

והרש"ר הירש כותב: "דע, כי הקב"ה יעד אותך להיוולד דווקא בתקופה שבה נולדת, בסביבה שבא באת לעולם, להורים שהולידו אותך בנסיבות מיוחדות לך, מפגיש אותך עם אנשים מסוימים, נותן לך מורים מהם תלמד וידידים להם תתחבר או תתרחק, מעניק לך

כוחות גוף ונפש במידה הנדרשת לצרכך, מעמיד אותך במהלך חיך במצבים הייחודיים לך. כל אלה מהווים עבורך את האמצעים הטובים ביותר כדי להגיע אל התכלית אליה נשלחת לעולם למלא את רצונו יתברך, ובהם טמונה הצלחתך". (ספר חורב, פרקי התורות פ"ו)

*

"חונך לנער על פי דרכו" – על פי הייחודיות שלו...

כתב המשגיח רבי שלמה וולבה דצ"ל:
"אין ילד דומה לחברו. אם ההורים אינם יודעים זאת, ומייחסים לילד כוחות שאין לו – החינוך והעמל שהם משיעים לא יהיה מכוון כלל אל אותו ילד. אם ברצוני לחנך ילד, עלי להתבונן ולבדוק מה היא דרכו האישית של הילד הזה עצמו. דבר מובן הוא ששיח הבננה צריך טיפול אחר מאשר עץ התפוח. אם נגדל שיח בננות ועץ תפוחים, ונעניק לשניהם טיפול זהה, לפחות אחד מהם לא יגדל טוב, ואולי שניהם גם יחד לא יצמיחו פרי. כך גם עם ילדים. אני חייב לדעת מהן התכונות האישיות של הילד ולהתחשב בהן".

(זריעה ובנין בחינוך" עמ' י"ח).

*

לכל אחד יש את המסלול שלו...

כתב אחד מגדולי ישראל: "כל אדם יש לו המסלול שלו שעל ידו הוא בא לאושרו לתכלית הווייתו, שבו הוא מתדבק ליוצרו. ולא יוכל לבא למגמת חפצו במסלול אחר, אף על פי שהוא מסלול ישר בעד אחרים. על כן צריך כל אחד להיות מוקיר מאוד את מסלולו המיוחד. לפעמים אדם נופל מדעתו, כששומע גדלות של בחינה אחרת שאינה מידה שלו, ונעשה מבוטל בעצמו, והעיצבון מתחיל לעמם את זוהר נפשו, מפני שכל מעמדו הרוחני נעשה אז כהה לפני אותה מידת הגדלות, שאינה לערכו. צריך אז להתחזק בעצמו, שלא לקנאות בחלקו של אחר, ולהשתמש רק משפלות זו לפי המידה

הראויה לבצר כח הגאווה, שלא תזוח דעתו עליו, ומכל מקום יהיה מרוצה ושמח בחלקו מאד, ויוסיף להחזיק במעוזו, ואז ייבקע כשחר אורו, וארוכתו מהרה תצמח".

*

רק מי שמכיר אותך באמת, יכול לדעת את הערך האמיתי שלך... פעם אחת בא נער אל זקן סיני חכם ואמר לו: "באתי לבקש ממך עצה. אני סובל מרגשות של חוסר ערך עצמי, עד שאני כבר לא רוצה לחיות. כולם אומרים לי שאני טיפש וכישלון. אני מבקש ממך, מאסטר, תעזור לי!" האיש החכם הביט בנער וענה לו: "סלח לי, אבל אני מאוד עסוק עכשיו ולא יכול לעזור לך. יש עניין דחוף שאני צריך לטפל בו"... ואז עצר לרגע, חשב והוסיף: "אבל אם אתה מסכים לעזור לי, אני בשמחה אחזיר לך טובה". "כמובן, מאסטר!" השיב הנער, ומלמל לעצמו במרירות ששוב מתייחסים אליו כאל חסר חשיבות. "טוב" אמר האיש החכם, והוריד טבעת קטנה עם פנינה יפה מאצבעו "קח את הסוס שלי ולך עם הטבעת הזו לכיכר השוק. אני צריך למכור את הטבעת בדחיפות כדי לשלם חוב. נסה לקבל מחיר הגון לטבעת, ואל תתפשר על פחות ממטבע זהב אחד! לך עכשיו וחזור כמה שיותר מהר!" הנער לקח את הטבעת ודהר משם. כשהגיע לכיכר השוק, הוא הראה אותה לסוחרים השונים, שבחנו אותה בעניין מקרוב. אבל ברגע שהסוחרים שמעו את המחיר שהנער דורש עבור הטבעת, הם איבדו עניין לחלוטין וחלקם אף צחקו לו בפנים. רק סוחר זקן אחד היה הגון מספיק כדי להסביר לו שמטבע זהב אחד הוא מחיר גבוה מידי לשלם עבור טבעת כזאת, ושסביר להניח שהוא יוכל לקבל תמורתה לא יותר ממטבע נחושת, או במקרה הטוב, אולי כסף. "מאסטר, לא הייתי מסוגל לבצע את בקשתך", הוא אמר, "במקרה הטוב הייתי מסוגל לקבל כמה מטבעות כסף, אבל אתה אמרת לי לא להסכים לשום דבר

שהוא פחות ממטבע זהב, והם אמרו לי שהטבעת הזו לא שווה כל כך הרבה". "זו נקודה מאוד חשובה, ילד!" השיב האיש החכם "לפני שתנסה למכור את הטבעת, לא כדאי לבדוק כמה היא שווה באמת? ומי יכול לעשות את זה טוב יותר מתכשיטן? קח את הסוס, רכב אליו וברר מה מחירה של הטבעת. רק אל תמכור לו אותה, בלי קשר למה שהוא מציע לך! במקום זאת, חזור אל"י מיד". הבחור הצעיר שוב דינק על הסוס ויצא לדרכו אל התכשיטן. כשהגיע אליו, בחן התכשיטן את הטבעת בזכוכית מגדלת זמן ממושך, ואז שקל אותה על משקולת עדינה. לבסוף הוא פנה אל הנער ואמר לו: "תגידי לאדון שלך שעכשיו אני לא יכול לתת לו יותר מ- 58 מטבעות זהב עבור הטבעת. אבל אם הוא יחכה קצת, אני אקנה את הטבעת ב-70 מטבעות זהב" ... "70 מטבעות זהב?!" קרא הנער. הוא צחק, הודה לצורך ומיהר לחזור לאיש החכם. כששמע את המילים הללו, הנער התעצבן מאוד, כי הוא זכר את הוראתו של הזקן לא לקבל שום דבר שהוא פחות ממטבע זהב. לאחר שעבר ביסודיות את כל השוק וחיפש קונה בין מאות האנשים, הוא אסף את הסוס ויצא לדרכו. מדוכא בגלל הכישלון שלו, הוא חזר לביתו של האיש החכם. כאשר שמע הזקן את הסיפור מהנער הנרגש, הוא אמר לו: "זכור, ילד שלי, שאתה כמו הטבעת הזו. יקר, וייחודי! רק מי שמכיר אותך באמת יכול לדעת את הערך האמיתי שלך. אז למה אתה מבזבז את הזמן שלך, משוטט בשוק ומקשיב לדעתו של כל שוטה?"

*

הערך שלך לא משתנה בגלל נפילות...

פרופסור מכובד נכנס לאולם גדול באוניברסיטה, שם המתינו לו 200 תלמידים. הוא שלף מכיסו שטר של 100 ש"ח ושאל: "מי מעוניין בשטר זה?" כל התלמידים באולם הרימו את ידיהם. "אני עומד לתת את השטר הזה לאחד מכם", המשיך הפרופסור, "אבל תחילה

הרשו לי לעשות את זה... אמר, והחל לקמט ולקפל את השטר. "מי רוצה עדיין את השטר?" שאל. הידיים נותרו מונפות באוויר. "ומה אם אעשה את זה?" איתגר אותם הפרופסור והפיל את השטר על הריצפה, דרך ומעך אותו בין נעליו. "האם אתם עדיין רוצים את השטר?" הידיים נותרו באוויר... "יפה מאוד!" הפרופסור מחא כף והרים את השטר המקומט והמלוכלך מהריצפה. "ברגע זה למדתם לקח חשוב מאוד. לא משנה מה עשיתי לשטר, עדיין רציתם אותו. למה? כי ידעתם את ערכו! מדוע אם כן אתם שוכחים את ערככם?

*

פעמים רבות בחיינו, אנחנו מוטלים לרצפה, שפופים ורמוסים, בעקבות החלטות שקיבלנו או בגלל נסיבות חיים שנקרו בדרכנו. אנחנו מרגישים בבת אחת שאיננו שווים כלום, אבל שוכחים שלא משנה מה קרה או מה יקרה, הערך שלנו בעצם לא השתנה! כל אחד מאיתנו הוא מיוחד ויש לו ערך!

*

לסיום:

לפני מספר שנים התקיימה מכירה פומבית של פריטים יקרי ערך, שביניהם היו גם שני בולים נדירים בשם "הפני השחור". אלו היו שני בולים זהים, והאספן שמכר אותם טען, כי אין עוד בולים נוספים כמותם בכל העולם. אדם אחד קנה את שניהם, במחיר של מאה אלף דולר לבול. אחרי שהוא שילם את המחיר (מאתיים אלף דולר!) הוא שרף אחד מהם... האם אותו אדם שפוי בדעתו? התשובה היא: כן! והוא לא סתם שפוי, הוא חכם... באותה מכירה פומבית הוא מכר את הבול היחיד שנותר במחיר של חמש מאות אלף דולר! "פריט" נדיר – השווי שלו גבוה עד מאוד. וכל אחד מאיתנו הוא נדיר, כל אדם הוא ייחודי ומיוחד! ("בנועם שיח")

שבת שלום!

העלון יוצא לאור
בסיוע תלמוד תורה
"נצח ישראל" בית שמש

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com